

“Karmaşık Şekil Yoktur, Kötü Koordinat Sistemi Vardır”

Ahmet Eriş

S anırım 1975 yılı kışıydı. Yavuz’un önerisi doğrultusunda, Riemann manifoldlarının harmonik gönderimleri konusunu çalışmış, ve bu yaklaşımı kullanarak Einstein alan denklemlerinin durağan, eksensel simetrisi olan yeni çözümlerinin bulunup bulunamayacağını araştırıyordum. Becerebilirsem doktora tezimi bitirmiş olacaktım. Yavuz benden daha aceleci davranıyor ve her gün heyecanla “Ne haber? Var mı yeni bir sonuç?” diye soruyordu.

Bir gece, eşimle birlikte şiddetli bir gürültüyle uyandık. Uyku sersemliğiyle tam olarak ne olduğunu anlamamıştık. Yatak odamızın penceresine vuruluyordu. Evimiz zemin kattaydı ve yeterli paramız olmadığı için henüz pencerelere demir koruyucu yaptıramamıştık. Çok korktuğumuzu hatırlıyorum. Perdeyi aralayıp baktığımda Yavuz’u gördüm. Korkumun yerini merak almıştı. “Sabahın üçünde ne olabilir acaba?” diye düşünerek kapıyı açtım. Yavuz içeri girmedi ve “Çabuk kalk giyin. Bize gidiyoruz, hesap yapacağız” dedi. Yolda, eksensel simetri yerine, daha basit olan, silindirik simetri ile uğraşarak problemi daha iyi kavrayabile-

ceğimizi anlattı. “Önce kolay olanı iyice anlayalım, sonra zor olana saldırırız” dedi. Evine vardığımızda gördüğüm manzara, salonun ortasında her yere yayılmış kâğıtlar, yemek masası üzerinde bir miktar resim kartonu, makas, tutkal ve bir şişe şarap oldu. “Bak, bu işi anlamamın en iyi yolu konfigürasyon uzayının maketini yapmak” dedi ve devam etti: “Üç boyutlu şeklini görebilsek geometriyi daha iyi anlarız, ve biraz şarap daha çabuk anlamamızı sağlar.” O gece sabaha kadar konturları nokta nokta hesaplayarak çizdik, kestik ve yapıştırdık. Gün ağardığında, ortaya hiçbir anlam veremediğimiz, dağ yamacının maketine benzer bir şekil çıkmıştı. İkimiz de uzun süre hiç konuşmadan şekle baktık. O sırada eşi uyanıp yanımıza gelmişti. Merakla ne yaptığımızı sordu. Yavuz, “Kabartma harita yapıyoruz” diye cevap verdi.

Birkaç ay sonra bulduğumuz bir dönüşüm, hiç bir şeye benzetemediğimiz şeklin aslında basit bir hiperboloid olduğunu ortaya çıkardı. Bunun üzerine Yavuz keyifle bir kahkaha atarak, “gördün mü?” dedi, “demek ki karmaşık şekil yokmuş, kötü koordinat sistemi varmış”.

Annesi Naciye Nutku, Yavuz Nutku, kızkardeşi Ayla Nutku ve babası Ata Nutku.